



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 680/2023-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], advokáta, [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Jurajom Dziakom, advokátom, Vajanského 26, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 41Nt/13/2021 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 41Nt/13/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **350 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Náhradu trov konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky sťažovateľovi **nepriznáva**.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 41Nt/13/2021 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby bez zbytočných prietahov

a priznať mu finančné zadostučinenie v sume 1 000 eur. Zároveň navrhuje priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 680/2023-13 zo 14. decembra 2023 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a zo spisu okresného súdu (sp. zn. 41Nt/13/2021) vyplýva, že sťažovateľ bol opatrením okresného súdu sp. zn. 41Nt/13/2021 z 26. mája 2021 ustanovený za obhajcu [REDAKOVANÉ], v tom čase odsúdenému za spáchanie obzvlášť závažného zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona, vo veci návrhu na povolenie obnovy jeho trestného konania. Sťažovateľ obhajoval odsúdeného až do právoplatného skončenia veci samej uznesením okresného súdu sp. zn. 41Nt/13/2021 z 19. novembra 2021, ktorým bol návrh na povolenie obnovy konania zamietnutý. Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť 19. novembra 2021.

4. Sťažovateľ v podaní doručenom okresnému súdu 26. novembra 2021 vyčíslil trovy obhajoby (k sp. zn. 41 Nt 13/2021) v celkovej sume 959,83 eur (ďalej len „návrh“). Následne podaniami zo 17. apríla 2023, z 30. mája 2023 a 8. augusta 2023 urgoval okresný súd, aby o ňom urýchlene rozhodol. Okresný súd o návrhu rozhodol uznesením č. k. 41Nt/13/2021-40 z 21. decembra 2023 tak, že sťažovateľovi podľa § 553 ods. 2 a 5 Trestného poriadku priznal odmenu a náhrady advokáta za poskytovanie právnych služieb v celkovej sume 959,83 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému konaniu sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že o jeho návrhu nebolo rozhodnuté v zákonom stanovenej lehote (30 dní v zmysle § 553 ods. 3 Trestného poriadku), na základe čoho podaniami zo 17. apríla 2023, z 30. mája 2023 a 8. augusta 2023 urgoval okresný súd, aby o ňom urýchlene rozhodol. K rozhodnutiu nedošlo ani do doručenia ústavnej sťažnosti, čo predstavuje dobu vyše dvoch rokov.

6. Vo vzťahu k právnej a faktickej zložitosti veci sťažovateľ uviedol, že rozhodovanie o trovách povinnej obhajoby je bežnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V súvislosti so svojim správaním akcentoval, že urgoval okresný súd o urýchlené rozhodnutie o danom návrhu (trikrát), pričom si je vedomý, že na jeho ťarchu možno pripísať dobu vyše roka a pol, v rámci ktorého rozhodnutie okresného súdu neurgoval. Tvrdí, že vyvinul procesnú aktivitu smerujúcu k tomu, aby došlo k odstráneniu jeho právnej neistoty. Podľa jeho názoru spôsobil zbytočné prietahy v napadnutom konaní okresný súd.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že konanie o povolenie obnovy konania v trestnej veci obvineného bolo ukončené uznesením 19. novembra 2021, ktoré v ten istý deň nadobudlo právoplatnosť. Dňa 26. novembra 2021 bol do spisu doručený dotknutý návrh obhajcu. Následne bola vec 13. decembra 2021 predložená na rozhodnutie vyššiemu súdnemu úradníkovi, ktorý v tom čase pôsobil v senáte 41Nt. Na plynulosť vybavenia veci malo vplyv množstvo agendy týkajúcej sa náhrady trov konania, ako aj zdravotné dôvody príslušného pracovníka rozhodujúceho o danej otázke.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ v replike zotrval na argumentácii uplatnenej v ústavnej sťažnosti. Doplnil, že množstvo agendy týkajúcej sa náhrady trov konania nemôže ospravedlniť namietané prieťahy v konaní.

9. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata argumentácie sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením označených práv je založená na tvrdení o nečinnosti okresného súdu pri rozhodovaní o výške ním uplatnenej odmeny a náhradách (advokáta) za poskytovanie právnych služieb.

11. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, Beer proti Rakúsku zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012. s. 604.). Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (m. m.

IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prieťahov.

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 187/07).

14. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o trovách konania, v tomto prípade o odmene a náhradách obhajcu za poskytnuté právne služby v trestnom konaní, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a nemožno ho považovať za právne či skutkovo náročné.

15. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd skúma aj to, akým spôsobom sa na prieťahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť. Sťažovateľ vyvinul procesnú aktivitu, v zmysle ktorej sa domáhal ďalšieho procesného postupu vo veci, keď okresnému súdu doručil tri urgencie. Tie však podal až v roku 2023. Z ústavnej sťažnosti je zrejmé, že si je sám vedomý svojej pasivity v období približne roka a pol, t. j. od predloženia vyčíslenia náhrady trov obhajoby do podania prvej urgencie. Ústavnému súdu zároveň nie je zrejmé, z akého dôvodu namiesto urgencií sťažovateľ nepodal sťažnosť predsedovi súdu na prieťahy v konaní. Predmetné skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri určení výšky finančného zadosťučinenia.

16. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium. Z obsahu ústavnej sťažnosti a súdneho spisu (sp. zn. 41Nt/13/2021) vyplýva, že o výške sťažovateľom uplatnenej odmeny a náhradách (advokáta) za poskytovanie právnych služieb rozhodol okresný súd po podaní ústavnej sťažnosti uznesením z 21. decembra 2023, teda až po vyše dvoch rokoch, s tým, že predmetné uznesenie už nadobudlo právoplatnosť. Z uvedeného je nepochybné, že okresný súd nerozhodol v lehote 30 dní od podania návrhu podľa § 553 ods. 3 Trestného poriadku, ale túto lehotu výraznejším spôsobom prekročil. Uvedené obdobie (približne dva roky) pri rozhodovaní súdu o odmene (a náhradách) advokátovi za poskytnutie právnych služieb nie je ústavne akceptovateľné, a to bez ohľadu na objektívne možnosti, a je porušením nielen zákonnej úpravy, ale aj sťažovateľom uplatnených práv.

17. Ústavný súd akcentuje, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu, aj keď ich nemožno úplne ignorovať a ústavný súd vníma problém nadmernej zaťaženia všeobecných súdov, nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prieťahom v konaní (m. m. I. ÚS 19/00, IV. ÚS 63/2020). Rovnako je potrebné doplniť, že skutočnosť, či zbytočné prieťahy v konaní boli prípadne spôsobené vyšším súdnym úradníkom, treba pokladať z ústavnoprávneho hľadiska za bezvýznamnú, keďže ústavný súd pri posudzovaní toho, či bolo porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, neposudzoval subjektívnu zodpovednosť za prieťahy v danom spore, ale postup súdu, a teda nie to,

či toto právo bolo porušené činnosťou (nečinnosťou) alebo postupom konkrétneho sudcu alebo vyššieho súdneho úradníka vybavujúceho danú vec (m. m. IV. ÚS 63/2020).

18. Zohľadňujúc všetky skutočnosti relevantné pre danú vec, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v časti rozhodovania o náhrade trov obhajoby, a tým aj k porušeniu s'ťažovateľom označených práv (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. S'ťažovateľ sa domáhal aj primeraného finančného zadost'učinenia (1 000 eur). Cieľom tohto inštitútu je dovršenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (m. m. IV. ÚS 210/04). Berúc do úvahy okolnosti prípadu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal priznané primerané finančné zadost'učinenie 350 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Osobitne zohľadnil dĺžku rozhodovania. Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadost'učinenia, ústavnej s'ťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Je však potrebné doplniť, že už samotné deklarovanie porušenia uplatnených práv, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na okresným súdom poskytnutú informáciu, že vo veci trov konania už rozhodol a toto rozhodnutie je právoplatné, neprikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov, a preto v tejto časti návrhu s'ťažovateľa na rozhodnutie nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

21. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Z citovaného ustanovenia teda nevyplýva obligatórna povinnosť priznania trov konania s'ťažovateľovi, ak bolo ústavným súdom vyslovené porušenie jeho práv postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci. V tejto veci nie je odôvodnené, aby s'ťažovateľovi bola priznaná náhrada trov konania (bod 3 výroku tohto nálezu). Rozhodnutie s'ťažovateľa ako advokáta dať sa zastúpiť iným svojím kolegom (takéto právo mu nemožno uprieť) v konaní pred ústavným súdom, v ktorom namieta porušenie v bode 1 uvedených práv, nemožno považovať za hospodárne a účelné z pohľadu nákladov konania. Od s'ťažovateľa ako právne kvalifikovanej osoby (advokát) je dôvodné očakávať schopnosť spísať ústavnú s'ťažnosť, ak v konaní pred všeobecným súdom, v ktorom vystupuje ako účastník konania, došlo k zbytočným priet'ahom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu